

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА: ГІБРИДНИЙ ФРОНТ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

Російсько-українська війна, яка почалась у 2014 році пройшла декілька етапів у своєму розгортанні – від гібридного протистояння до широкомасштабного вторгнення. Вона супроводжується масованими й перманентними інформаційно-гібридними атаками, проти нашої держави як в самій Україні, так і за її межами. Протидія таким атакам потребує від держави та громадянського суспільства злагоджених та своєчасних дій щодо нівелювання фейків, застосування технологій підтримання гомеостазису інформаційного простору, здійснення контрпропагандистських заходів, опанування всіма суб'єктами суспільних відносин правил інформаційної гігієни тощо.

На переконання фахівців, у практичному вимірі сучасних збройних конфліктів гібридність виявляє себе в двох ключових моментах:

- практично повна відсутність традиційної «етапності» розгортання конфлікту, і, як наслідок, – доступність агресору абсолютно усього інструментарію від самого початку, разом зі зброєю масового знищення. Єдиним мірилом доцільності використання того чи іншого інструменту в конкретний момент часу є суб'єктивна оцінка воєнно-політичним керівництвом агресора конкретних обставин;
- фактична нескінченість можливостей комбінування різних інструментів – поєднання двох, трьох чи більшої кількості в одній дії. При цьому правил для такого комбінування не існує – можна поєднувати на перший погляд непоєднувані речі і отримувати бажаний

¹ Професор, доктор філософських наук, завідувач сектору теоретико-методологічних проблем організації державної влади Інституту державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України

² Професор, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

результат. Як, до прикладу, використання Кремлем «газового шантажу» проти ЄС [1].

Як відомо РФ намагається всіма можливими засобами знизити рівень підтримки західними партнерами української боротьби за незалежність. З цією метою у низці країн діють агентурні мережі, які організують квазіпротести проти допомоги Україні, намагаються впливати на європейських та американських політиків й громадських діячів з метою артикулювання ними антиукраїнської позиції у прямій або латентній формах.

На підтвердження вищенаведеного зазначимо, що видання The Washington Post нещодавно оприлюднило матеріал згідно якому протягом 2022 року американські та європейські служби безпеки проводили масштабну кампанію з виявлення шпигунів, чим застали РФ зненацька. У березні минулого року українська розвідка розкрила особи 620 російських шпигунів у країнах Європи. На сайті ГУР було оприлюднено список агентів, які є співробітниками російської ФСБ – їхні імена, паспортні дані, інформація про місця роботи та проживання, а також про їхні автомобілі. Тоді ж у березні Польща вирішила вислати 45 російських дипломатів – це приблизно половина співробітників посольства – за участь у шпигунстві. Як заявив глава МВС, ці люди «видавали себе за дипломатів». У квітні з тієї ж причини 40 російських дипломатів було вислано з Німеччини та 35 – із Франції. МЗС Франції заявило, що діяльність цих співробітників дипломатичних відомств «суперечить інтересам безпеки країни». Загалом, за даними Міністерства закордонних справ України на квітень, за кілька місяців повномасштабної війни, з країн Європи було вислано 423 російські дипломати, які, ймовірно, були співробітниками розвідки під прикриттям: Австрія – 4, Болгарія – 10, Бельгія – 21, Греція – 12, Данія – 15, Естонія – 17, Ірландія – 4, Іспанія – 25, Італія – 30, Латвія – 16, Литва – 5, Люксембург – 1, Нідерланди – 17, Норвегія – 3, Північна Македонія – 5, Польща – 45, Португалія – 10, Румунія – 10, Словаччина – 38, Словенія – 33, Німеччина – 40, Франція – 35, Чехія – 1, Чорногорія – 4, Швеція – 3, ЄС – 19. За оцінкою британської MI-6 на кінець липня, після вторгнення в Україну з

Європи було вислано близько 400 російських шпигунів (приблизно половина з усіх), які діяли під дипломатичним прикриттям. У вересні німецьке видання *Der Spiegel* оприлюднило розслідування діяльності російських шпигунів. За інформацією журналістів, Служба зовнішньої розвідки РФ курує за кордоном роботу близько 3 тисяч шпигунів, Головне управління розвідки – ще близько тисячі. Більшість агентів маскуються під дипломатів. В Україні з початку великої війни було викрито понад 600 російських агентів та шпигунів, прозвітувала Служба безпеки [2].

Гібридність російсько-української війни у міжнародному вимірі проявляється також і у «акціях протесту» проти допомоги Україні у Західній Європі, які демонструють російські ЗМІ та які мають переважно фейковий характер.

Так, російські пропагандистські медіа поширювали повідомлення у яких йшлося, що в Парижі нібито пройшли масові мітинги проти постачання зброї Україні. На кейс звернули увагу фактчекери проєкту StopFake. За даними фактчекерів, задля підтвердження своїх слів пропагандисти опублікували відео мітингу, на якому можна побачити логотип російської державної інформаційної агенції RT, мовлення якої з березня 2022 року заборонили у країнах Європейського Союзу. У сюжеті RT можна побачити коментар Флоріана Філіппо, лідера ультраправої Партії патріотів, який критикує політику Франції щодо України. Цей політик також часто організовує протести проти вакцинації, прокремлівські та антиукраїнські мітинги. Однак відео протесту, яке публікує російська пропаганда, не має жодного стосунку до України. У сюжеті RT видно, що протестувальники на відео несуть плакати з написами про пенсійний вік, а не про військову допомогу Україні [3].

Аналогічна ситуація спостерігалась і у Данії. Мережею поширили черговий фейк російської пропаганди про те, що у Данії пройшли масштабні протести проти надання військової допомоги Україні. Як вдалося з'ясувати команді VoxCheck, протестів проти надання військової допомоги Україні в Данії не було. На відео – протести проти скасування державного вихідного [4].

Можна стверджувати, що РФ активно використовує демократичні права і свободи у західних державах для здійснення підривної діяльності як проти України, так і проти самих країн Заходу, які об'єднались у антиросійську коаліцію.

Отже, подолання проявів гібридного протистояння у демократичних країнах потребує розв'язання складної проблеми: з одного боку забезпечення свободи слова (якою вдало користуються російські пропагандисти), а з другого боку захист власного інформаційного простору від фейків, ворожої пропаганди тощо. Як стверджують фахівці, представники владних інституцій та громадянського суспільства намагаються віднайти компроміс між свободою слова у ЗМК і безпекою держави, оскільки засоби масової комунікації, блогсфера та соціальні мережі активно використовуються як інструмент у «гібридних» та інформаційних війнах, як зброя, спрямована на руйнування духовно-ціннісних підвалин суспільної свідомості [5, с. 44-45].

Вочевидь, Росія активно застосовує не тільки свій військовий потенціал у війні проти України, але й гібридні методи боротьби, які для агресора особливо важливі на міжнародній арені. Такі методи мають інформаційний, шпигунсько-розвідувальний, релігійний, дипломатичний, політичний, економічний та інший характер.

Список використаної літератури:

1. Жовтенко Т. Гібридна війна: анатомія інструментарію й перемоги. Фонд Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва. 2022. URL: <https://dif.org.ua/article/gibridna-viyna-anatomiya-instrumentariyu-y-peremogi> (дата звернення: 21.04.2023).
2. У яких країнах Європи викривали російських шпигунів під час великої війни. Слово і Діло. 2023. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/02/20/infografika/svit/yakux-krayinax->

- uevropy-vykrivaly-rosijskыx-shpyhuniv-velykoyi-vijny (дата звернення: 21.04.2023).
3. Фейк. У Парижі протестують проти постачання зброї Україні. Детектор Медіа. 2023. URL: <https://disinfo.detector.media/post/u-paryzhi-protestiut-protу-postachannia-zbroi-ukraini> (дата звернення: 21.04.2023).
 4. У Данії протести проти військової допомоги Україні: роспропаганду зловили на черговій брехні. LB.ua. 2023. URL: https://lb.ua/blog/infosecurity_institute/547106_danii_protesti_proti_viyskovo.html (дата звернення: 21.04.2023).
 5. Калиновський Ю. Ю., Мануйлов Є. М. Свобода слова як цінність демократичного державотворення: безпековий формат. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія*. Харків: Право, 2020. № 3 (46). С. 44-56.